

NĪCAS NOVADA UZŅĒMĒJDARBĪBAS ATBALSTA STRATĒGIJA 2018-2030

6.DAĻA

**PĒTĪJUMS PAR MAZA MĒROGA VIDI
NEPIESĀRŅOJOŠĀS RAŽOŠANAS AR AUGSTU
PIEVIENTOTO VĒRTĪBU ATTĪSTĪBU**

PĒTĪJUMS PAR MAZA MĒROGA VIDI NEPIESĀRŅOJOŠĀS RAŽOŠANAS AR AUGSTU PIEVIENOTO VĒRTĪBU ATTĪSTĪBU

NĪCAS NOVADĀ DARBOJOŠIES UZŅĒMUMI – ESOŠĀ SITUĀCIJA	3
SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEICĒJI – FIZISKAS PERSONAS.....	6
POTENCIĀLS ESOŠO RAŽOTĀJU PRODUKTU ATTĪSTĪŠANAI, PERSPEKTĪVĀS JOMAS UN VĒLAMAIS ATBALSTS ESOŠIEM RAŽOTĀJIEM	9
LAUKSAIMNIECĪBA.....	9
AMATNIECĪBA	11
ZIVSAIMNIECĪBA	13
TŪRISMS UN REKREĀCIJA	14

Šī pētījuma ietvaros uzņēmējdarbības attīstība Nīcas novadā aplūkota sīko un mazo uzņēmumu kontekstā, kur saskaņā ar Eiropas Komisijas (EK) regulu Nr.800/2008, MVU ir līdz 50 darbiniekiem ar apgrozījumu vai bilanci līdz 10 miljoniem EUR.

Vidi nepiesārņojoša ražošana tiek īstenota, ievērojot ilgtspējības principus, nerada negatīvas sekas apkārtējā vidē. Tā veicina vietējās sabiedrības iesaistīšanos, izmanto vietējos resursus, veicina vietējo nodarbinātību, kā arī pievērš uzmanību izejvielu otrreizējai izmantošanai.

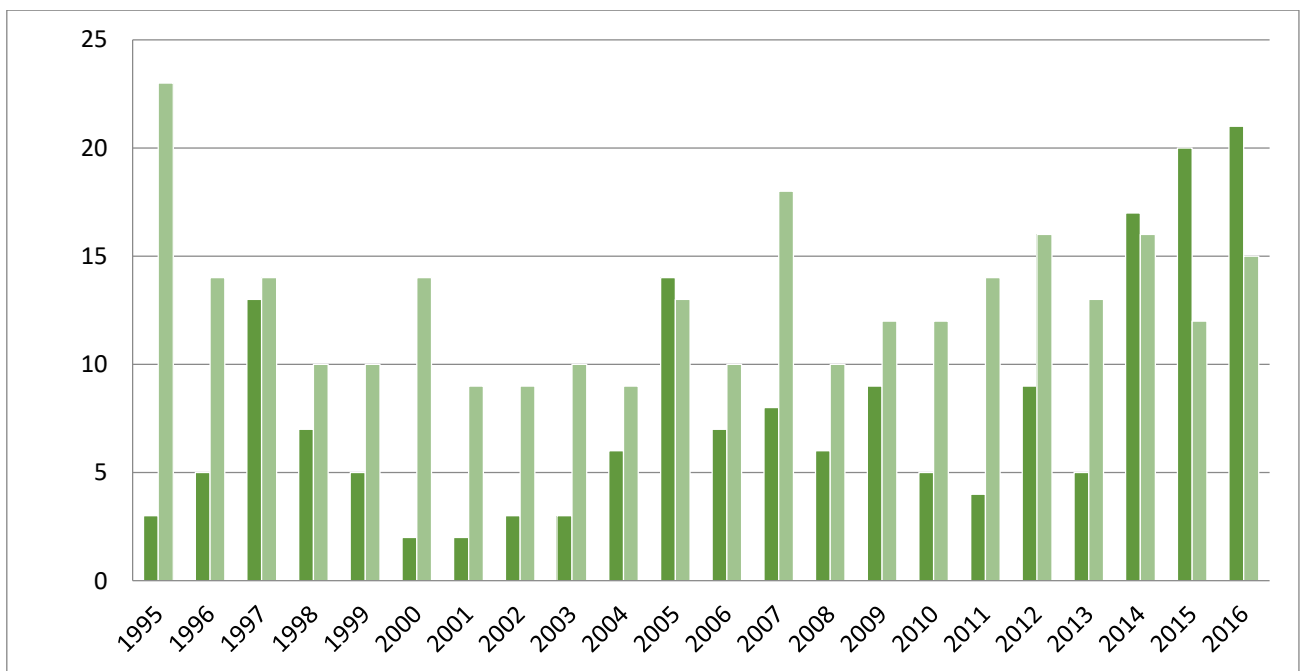
Pievienotā vērtība uzņēmējdarbības jomā apzīmē ražošanas laikā precei, produktam vai pakalpojumam radīto vērtības pieaugumu. Ražošana ar augstu pievienoto vērtību attiecīgi uzskatāma par procesu, kurā noteiktam elementam tiek radīta pēc iespējas augstāka vērtība. Tradicionāli liels pievienotās vērtības pieaugums tiek radīts, saražojot precī vai produktu maksimāli tuvu gala patērētāja vajadzībām – izgatavojot jau lietojamās mēbeles, nevis sagatavojot izejmateriālus to gatavošanai, ražošanas procesā izmantojot roku darbu, kas pievieno ar darbaspēka izmaksām saistītu ievērojamu vērtības pieaugumu, sniedzot intelektuāli ietilpīgus pakalpojumus un līdzīgi.

Šī pētījuma ietvaros galvenais uzvars likts uz **Nīcas novada iedzīvotāju spēju radīt uz vietas „izauklētu” maksimālo vērtību vietējām dabas vērtībām, kultūrvēsturiskā mantojuma elementiem, vietējo iedzīvotāju zināšanām.**

NĪCAS NOVADĀ DARBOJOŠIES UZŅĒMUMI – ESOŠĀ SITUĀCIJA

Uzņēmējdarbības attīstības veicināšana, it īpaši nelielu ekonomisko vienību kontekstā, ir iespējama tikai uz esošās tautsaimniecības vides pamata. Tādēļ neatsverama nozīme maza mēroga vidi nepiesārņojošas uzņēmējdarbības attīstības veicināšanas plānošanā ir esošās uzņēmējdarbības vides analīzei – tā sniedz vērtīgu informāciju par tās vitalitāti, esošo uzņēmumu daudzveidību, sadarbības attīstības pakāpi starp pašvaldību un uzņēmējiem, kā arī pašu uzņēmēju starpā.

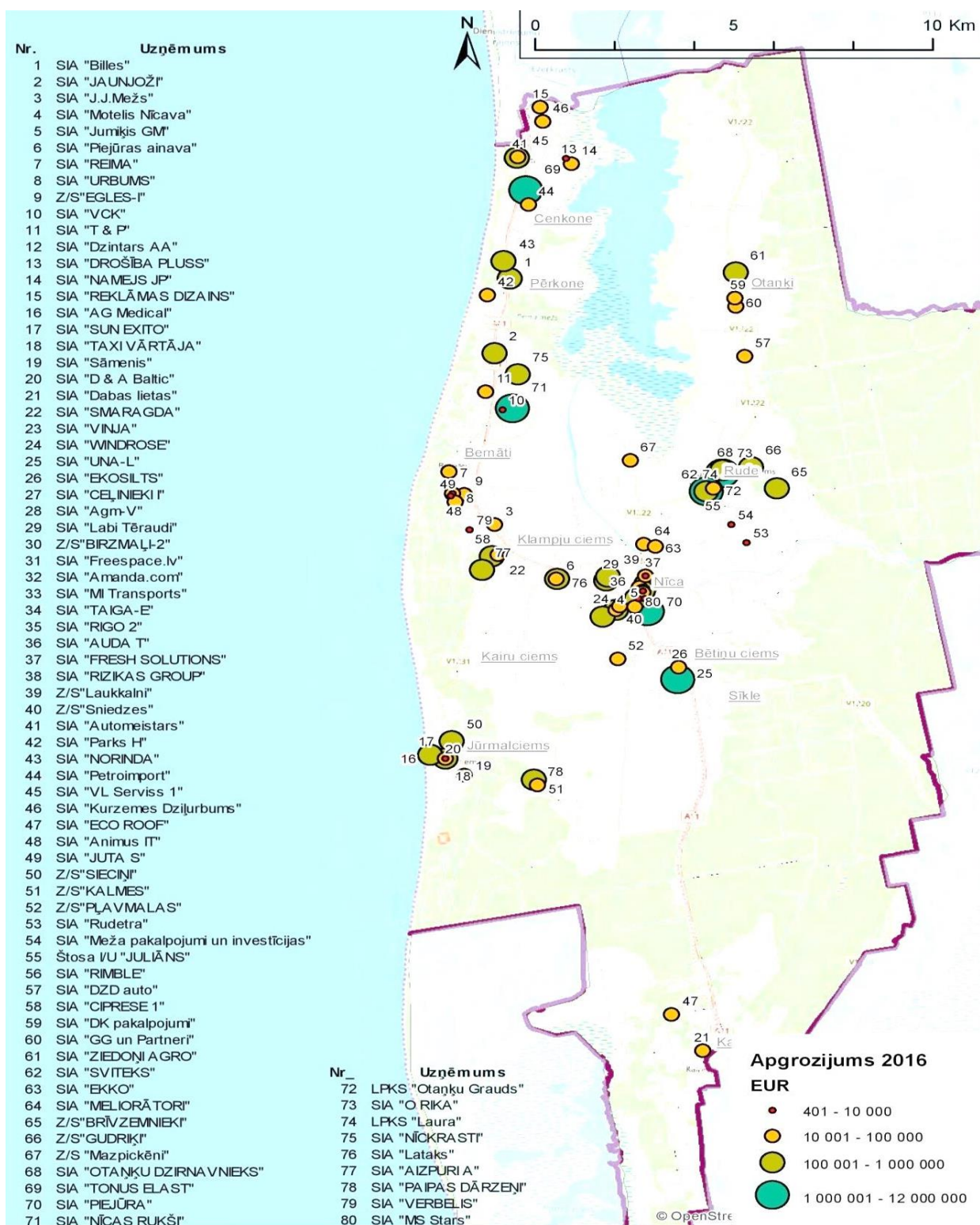
Saskaņā ar Lursoft datiem, Nīcas novadā 2017.gada sākumā bijuši reģistrēti 109 uzņēmumi. Pēdējo trīs gadu laikā (kopš 2014.gada) Nīcas novadā vērojama negatīva tendence pieaugt likvidēto uzņēmumu skaitam (1.att.), lai arī reģistrēto uzņēmumu skaita izmaiņas šajā laika posmā ir nebūtiskas. Ilgtermiņa Nīcas novada uzņēmumu datu griezumā šāda tendence – vairākus gadus pēc kārtas likvidēto uzņēmumu skaitam pārsniegt reģistrēto uzņēmumu skaitu - vērojama pirmoreiz.

1.att. Nīcas novadā reģistrēto un likvidēto uzņēmumu skaita dinamika

Avots – Lursoft.lv

No kopskaitā 109 Nīcas novadā 2017.gada sākumā reģistrētajiem uzņēmumiem, 2016.gada apgrozījuma dati pieejami par 82 no tiem – uzņēmumu apgrozījuma dati saskaņā ar to reģistrācijas adresēm atspoguļoti 2.att.

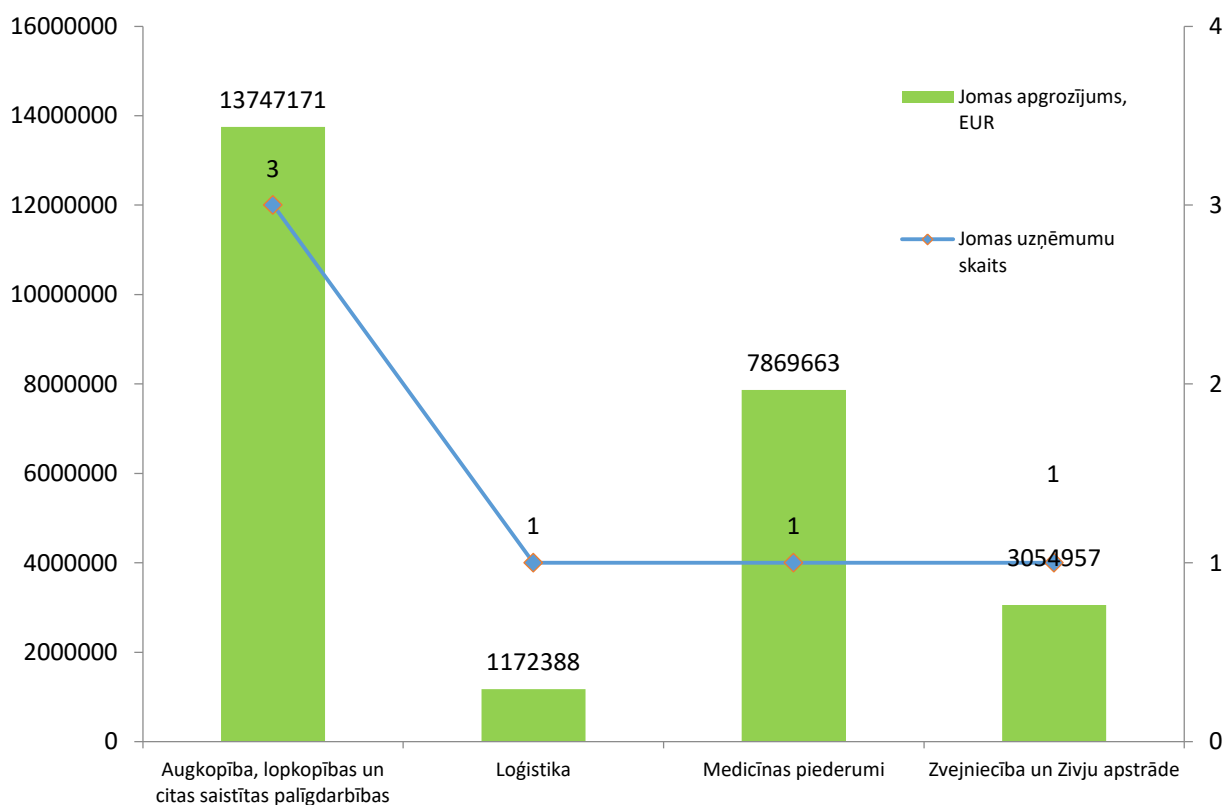

2.att.Nīcas novada uzņēmumi, kuriem 2016.gadā reģistrēts apģozījums
Avots – Lursoft.lv

Aplūkojot 2016.gada Nīcas novadā reģistrēto uzņēmumu apģozījumu, ļoti uzskatāmi parādās ar lauksaimniecību saistīto uzņēmumu lielā nozīme Nīcas novada uzņēmējdarbības

vidē. Trīs no sešiem lielākajiem Nīcas novada uzņēmumiem, kuru apgrozījums 2016. gadā pārsniedzis 1 miljonu EUR, saistīti ar lauksaimniecības jomu un kopskaitā veido 13,7 miljonus EUR (3.att.). Datu analīzes uzskatāmības uzlabošanai Nīcas novada uzņēmumi pēc to 2016.gada apgrozījuma datiem sadalīti divās daļās – tie, kuru apgrozījums pārsniedz 1 miljonu EUR un tie, kuru apgrozījums ir līdz 1 miljonam EUR.

Nozīmīgākais spēlētājs augkopības, lopkopības un citu saistīto palīgdarbību jomā Nīcas novadā ir SIA „Otaņķu dzirnavnieks”, otrs lielākais Nīcas novada uzņēmums 2016.gada apgrozījuma ziņā ir SIA „TONUS ELAST”, kas ražo elastīgos medicīniskos izstrādājumus, un trešais - SIA „Piejūra”, kas nodarbojas ar zivju pārstrādi. Miljons eiro apgrozījuma robežu 2016.gadā pārsniedzis SIA „UNA-L”, kas darbojas loģistikas jomā, kā arī vēl divi augkopības, lopkopības un citu saistīto palīgdarbību jomā darbojošies uzņēmumi - „Nīcas rukši” un „Otaņķu grauds”.

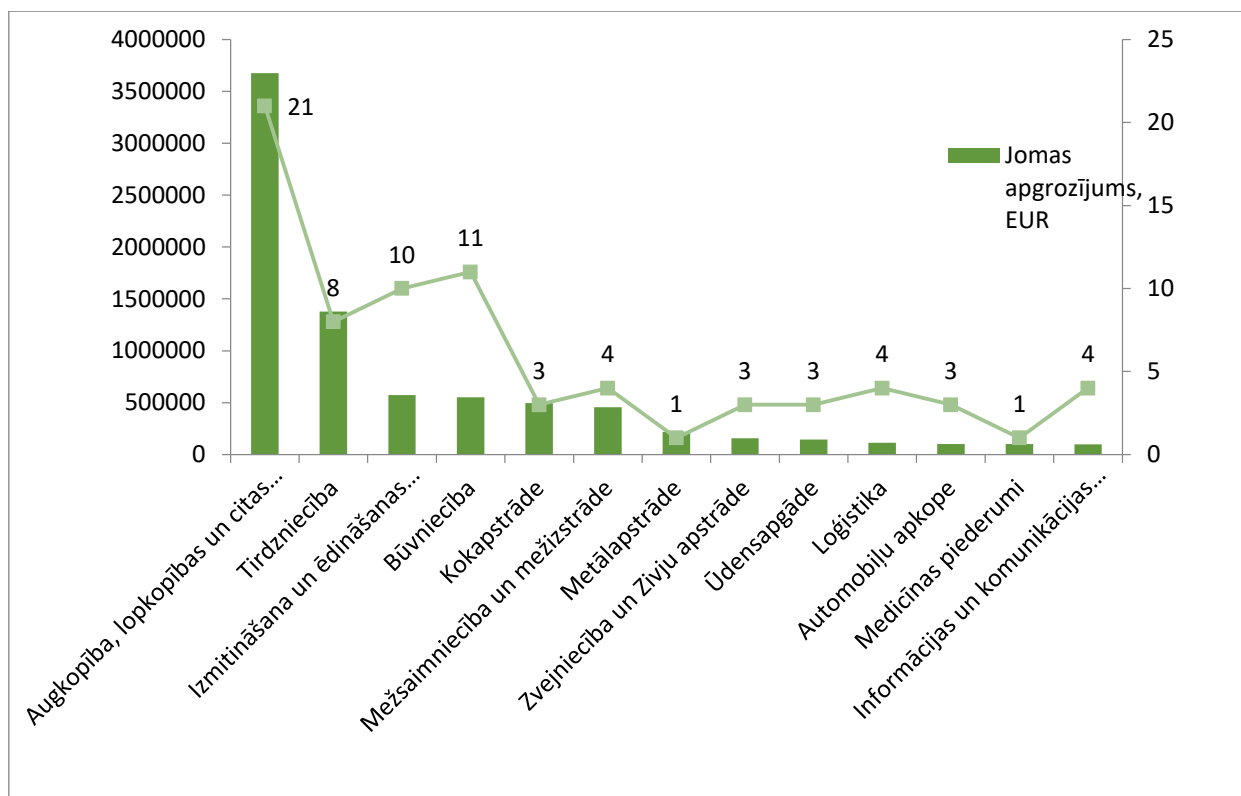

3.att.Nīcas novada uzņēmumu apgrozījums 2016.gadā pa saimnieciskās darbības jomām. Iekļauti uzņēmumi, kuru 2016.gada apgrozījums pārsniedzis 1 miljonu EUR

Avots – Lursoft.lv, Nīcas novada uzņēmumu apgrozījums 2016.gadā.

To uzņēmumu vidū (kopskaitā 76), kuru apgrozījums 2016.gadā bija līdz 1 miljonam EUR, **vērojama lielāka nozaru daudzveidība** (4.att.). Dominējošā nozare kopējā apgrozījuma ziņā arī šajā uzņēmumu grupā ir augkopība, lopkopība un citas saistītās jomas ar 21 nozarē darbojošos uzņēmumu un teju 3,7 miljonu EUR kopējo apgrozījumu. Apgrozījuma ziņā tai seko tirdzniecība ar 1 377 352 EUR apgrozījumu un 8 uzņēmumiem, izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi ar

574 068 EUR kopējo apgrozījumu un 10 uzņēmumiem, būvniecība ar 551 072 EUR kopējo apgrozījumu un 11 uzņēmumiem un citi.

4.att. Nīcas novada uzņēmumu apgrozījums 2016.gadā pa saimnieciskās darbības jomām. Iekļauti uzņēmumi, kuru 2016.gada apgrozījums nepārsniedz 1 miljonu EUR
Avots – Lursoft.lv, Nīcas novada uzņēmumu apgrozījums 2016.gadā.

SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEICĒJI – FIZISKAS PERSONAS

Tieši mazās uzņēmējdarbības un individuālās nodarbinātības vides analīzē ir nozīmīgi apskatīt ne tikai uzņēmumu (juridisko personu) saimnieciskās darbības rādītājus, bet arī fizisko personu rādītājus, datu analīzē iekļaujot pašnodarbinātās personas, saimnieciskās darbības veicējus un patentmaksas maksātājus (5.att.). Fizisko personu rādītāji ļauj gūt pilnīgāku priekšstatu par kopējo Nīcas novada saimnieciskās darbības vidi – **mērķējot palielināt iedzīvotāju iesaistīšanos uzņēmējdarbībā, viens no būtiskiem mērķiem ir palielināt individuālo nodarbinātību, kas daudziem var būt kā pirmais solis savas uzņēmējdarbības uzsākšanā.**

Saskaņā ar 2015.gadā veiktu pētījumu, kas koncentrējies uz jauniešu bezdarba jautājumiem Latvijas reģionos¹, tieši pašnodarbinātības attīstība uzskatāms par vienu no veidiem kā paaugstināt jauniešu nodarbinātību un samazināt bezdarbu Latvijas lauku reģionos. Uzņēmējspējas attīstīšanas nozīmība ir augsta ne tikai darbā ar jauniešiem, bet, ņemot vērā Latvijas lauku reģionu sabiedrības novecošanās īpatnības, arī darbā ar senioriem, tos izglītojot

¹

<http://agris.fao.org/agris-search/search.do?recordID=LV2016000005>

par iespējām izmantot Eiropas Savienības atbalsta instrumentus, sniedzot atbalstu interneta tirdzniecības platformu izmantošanas apgūvē un cita veida informatīvu atbalstu.

Saskaņā ar Valsts ieņēmuma dienestā pieejamo informāciju (5.att.), pakalpojumus tādās jomās kā tekstilizstrādājumu ražošana, biroju administratīvās darbības, veselības aizsardzība Nīcas novadā skaitliski lielākā mērā sniedz fiziskas personas, nevis uzņēmumi. Nīcas novada nozīmīgākā tautsaimniecības nozare - lauksaimniecība – līdzvērtīgi tiek piekopta gan juridisko, gan fizisko personu saimnieciskās darbības veidos. Arī operācijas ar nekustamo īpašumu ir nozare, kurā pār uzņēmumu sniegtajiem pakalpojumiem dominē fizisko personu pakalpojuma sniedzēju skaits. Šī joma var būt, saistīta ar neliela apjoma novada viesu izmitināšanu, un iekļauties Nīcas novadā prioritāri atbalstāmajā tūrisma jomā. Šim datu apkopojumam ir ilustratīva nozīme – fizisko personu iesaistes saimnieciskajā darbībā datu apkopojums attiecināms uz 2017.gada pirmo ceturksni, kamēr iepriekš veiktā analīze, apskatot uzņēmumus un to apgrozījumu, ietver informāciju par visu 2016.gadu.

Nīcas novadā darbojošos fizisko un juridisko personu skaits pa nozarēm - iekļautas tās nozares, kurās darbojas vismaz 2 personas . (Valsts ieņēmumu dienests, 2017)

NACE 2.red. apkopojošais nosaukums	Personas tips	
	Juridiskā	Fiziskā
Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	127	129
Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	24	6
Sauszemes transports un cauruļvadu transports	17	2
Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	17	0
Izmitināšana	14	6
Specializētie būvdarbi	12	6
Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	12	0
Nezināms	9	44
Operācijas ar nekustamo īpašumu	8	28
Mežsaimniecība un mežizstrāde	8	7
Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	7	6
Zivsaimniecība	7	1
Pārtikas produktu ražošana	7	1
Ēku būvniecība	7	1
Ēdināšanas pakalpojumi	7	0
Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	6	1
Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	6	0
Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	5	2
Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	4	5
Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	3	23
Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	3	5
Cita veida ražošana	3	1
Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	3	1
Izglītība	2	6
Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	2	4
Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	2	4
Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	2	3
Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībizinībās	2	1
Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	2	0
Inženierbūvniecība	2	0
Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	1	3
Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	1	3
Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	1	1
Apģērbu ražošana	1	2
Veselības aizsardzība	0	14
Tekstilizstrādājumu ražošana	0	5
Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	0	5
Pasta un kurjeru darbība	0	2
Finanšu pakalpojumu un apdrošināšanas darbības papildinošas darbības	0	2

5.att. Nīcas novadā darbojošos fizisko un juridisko personu skaits pa nozarēm 2017.gada 1.ceturksnī

Avots – Valsts ieņēmumu dienests, 2017.

Tādejādi var secināt, ka gan saimnieciskās darbības veicēju skaitliskas pārstāvniecības, gan kopējā apgrozījuma ziņā augkopība un lopkopība, lauksaimniecība, kā arī citas saistītās palīgdarbības ir Nīcas novadā nozīmīgākā tautsaimniecības jomas.

POTENCIĀLS ESOŠO RAŽOTĀJU PRODUKTU ATTĪSTĪŠANAI, PERSPEKTĪVĀS JOMAS UN VĒLAMAIS ATBALSTS ESOŠIEM RAŽOTĀJIEM

Lielākā daļa Nīcas novada ražotāju **darbojas lauksaimniecības jomā**, ražojot ļoti plašu produkcijas klāstu – no graudiem līdz cūkgaļas ražošanai, sakņaugu audzēšanai un vēl veselai virknei nozīmīgu lauksaimniecības produktu. Lai arī daļa Nīcas novada uzņēmumu šobrīd pilnībā izmanto savu kapacitāti, pieprasījumam pēc to produkcijas pārsniedzot piedāvājuma apjomu, citu uzņēmumu ražošanas jauda var tikt palielināta gadījumā, ja tiktu radīta situācija, kurā vērojams stabils pieprasījuma pieaugums.

Šādā situācijā tieši pieaugošais pieprasījums var kalpot par iedrošinājumu palielināt ražošanas jaudu – šajā kontekstā būtiski apsvērt gan bioloģiskās lauksaimniecības plašāku ieviešanu Nīcas novadā, gan uzņēmumu eksporta spēju uzlabošanu. Līdzīgā kontekstā būtiski strādāt arī pie Latvijas tirgus pārklājuma paplašināšanas, Nīcas novadā ražotos pārtikas produktus piedāvājot visblīvāk apdzīvoto Latvijas teritoriju iedzīvotājiem caur koordinētas sadarbības izveidi ar lauku produktu tirdzniecības platformām.

Zivsaimniecības produktu attīstībā nozīmīga loma ir eksporta tirgus uzlabošanai esošajiem zivju pārstrādes uzņēmumiem un inovatīvu jūras produktu izmantošanā, kas var ļaut zivsaimniecības un zivju pārstrādes jomā ienākt jauniem spēlētājiem.

Tūrisma potenciāls Latvijas piejūras teritorijās ir ļoti augsts – neraugoties uz citiem satricinājumiem pasaules ekonomikā, tūrisma radītie ienākumi ekonomikā ar katru gadu pieaug. Tie ir valsts viesi, kuru skaits ik gadu pieaug, un kuri ļoti labprāt izvēlas apciemot Latvijas reģionus. Jāatzīmē arī ik gadu pieaugošais vietējo Latvijas tūristu apjoms. Šādā situācijā ir būtiski nodrošināt visu nepieciešamo informāciju par Nīcas novadu, nodrošināt savu klātbūtni un reģionālo sadarbību, lai šo situāciju izmantotu Nīcas novada tūrisma uzņēmēju interesēs.

Tūrisma un rekreācijas jomas attīstības potenciālu šobrīd ierobežo nepietiekamā dabas infrastruktūra, kā arī nepieciešamie uzlabojumi tūrisma informācijas digitālā pieejamībā.

LAUKSAIMNIECĪBA

Lai nodrošinātu ilgtspējīgu Nīcas novada teritoriju, tai skaitā lauksaimniecības zemju, izmantošanu un attīstību, **ir būtiski diversificēt lauksaimniecību, turpmākā novada attīstībā būtisku nozīmi piešķirot bioloģiskas saimniekošanas sniegtajām priekšrocībām**. 2016.gadā ES mērogā veikta pētījuma² ietvaros secināts, ka pastāv ievērojama plaša starp rekordātrā tempā pieaugošo pieprasījumu pēc bioloģiski audzētas pārtikas un šī brīža bioloģiski audzēto pārtikas produktu piedāvājumu. Iepriekš minētais norāda lielo potenciālu, kāds piemīt bioloģiski sertificētu pārtikas produktu ražošanas un pārstrādes attīstībai.

Saimniecību darbības diversifikāciju, kad paralēli saimniecības pamatdarbībai tiek izvērstas cita veida aktivitātes, t.sk. tūristu izmitināšana, rokdarbu gatavošana, saimniecības

²

http://www.ifoam-eu.org/sites/default/files/ifoameu_organic_in_europe_2016.pdf

produktu pārstrāde, kokapstrāde, Eiropas parlaments³ atzinis par būtisku ieguvumu lauksaimniecības jomas ilgtspējai un lauku teritoriju ekonomikas stabilitātei. Nozīmīgākie augkopības un lopkopības, kā arī potenciāli attīstāmā plantāciju ogu krūmu, veselības un ārstniecības augu audzēšana ir jomas, kuru attīstīšana Nīcas novadā var veicināt tā ilgtspējīgu attīstību.

Nozīmīgākie šādu produktu noieta tirgi meklējami ārpus Nīcas novada – ārējo tirgu sasniegšanas īstenošanā pašvaldība var iesaistīties, uz laiku kļūstot par centrālo punktu sadarbības organizēšanā. Pārtikā izmantojamo produktu ražotāji ar pašvaldības atbalstu var veidot kopīgu organizāciju, kuras uzdevumi būtu regulāra Nīcas novada uzņēmēju dalība Liepājas un Rīgas tiešās pirkšanas pulciņos, produktu piegādes galvaspilsētā bāzētiem Latvijā audzētu produktu e-veikaliem un citu kopīgu produktu realizācijas iespēju izmantošana.

Tā, Madonas novada lauksaimniecības uzņēmumi līdzīgu modeli ieviesuši pirms vairākiem gadiem, savā teritorijā audzētos pārtikas produktus piegādājot tiešās pirkšanas pulciņiem, 2015.gadā uzskaitot 140 novadā strādājošas bioloģiskās saimniecības.

Atsevišķi Nīcas novada pārtikas ražotāji šobrīd piedalās biedrības „Liepājas Optimistu pulks” organizētajā „Lauku tirgū pilsētā”, savu produkciju divas reizes nedēļā piedāvājot Liepājas iedzīvotājiem – šī ir iniciatīva, kuru ir būtiski atbalstīt un veicināt tās attīstību.

Šeit pašvaldības iesaiste nepieciešama organizatoriskā līmenī, kopā ar uzņēmējiem uzsākot sadarbības platformas izstrādi un ieviešanu. Pašvaldības uzdevums ir organizēt regulāras tikšanās ar uzņēmējiem, nodrošināt informāciju par līdzīgu sadarbības sistēmu piemēriem Latvijā, apzināt Nīcas novada uzņēmēju vajadzības, gatavību iesaistīties, kā arī sniegt nepieciešamo atbalstu idejas īstenošanā.

Būtiski noteikt termiņu, kurā šis modelis darbosies ar pašvaldības atbalstu – pēc termiņa beigām uzņēmējiem jāpārņem iniciatīva savās rokās. Pašvaldībai jāpārlicinās, ka uzņēmēji sajūtīs ievērojamu preču noieta pieaugumu un jutīs finansiālu ieguvumu no kopējās darbošanās – tas kalpos kā stimulants turpmākai savstarpējai sadarbībai jau pašu spēkiem.

Bioloģisko saimniecību skaita palielināšana Nīcas novadā var sniegt būtisku ilgtermiņa ieguvumu gan saimniecību saražoto produktu noieta uzlabošanai, gan ūdenstilpju un vērtīgo dabas teritoriju kvalitātes uzlabošanai (jo viens no bioloģiskās saimniekošanas priekšnosacījumiem ir pesticīdu un citu konvencionālajā lauksaimniecībā izmantojamo ķīmisko papildinājumu neizmantošana, kas rada būtisku ūdenstilpju aizaugšanas risku). Lai veicinātu bioloģiskās lauksaimniecības attīstību Nīcas novadā, kopīgi veidojamas tirdzniecības platformas ietvaros jānodrošina cenu salīdzinājums starp konvencionālās lauksaimniecības produktiem un bioloģiski audzētajiem.

Paralēli nepieciešama nepārprotama, secīga un detalizēta informācija par pāreju uz bioloģisko saimniekošanu katrā lauksaimniecības jomā – šīs informācijas sagatavošana var tikt uzticēta LLKC konsultantam. Tādējādi uzņēmējiem būs nepārtraukts atgādinājums par

³

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581978/EPRS_BRI\(2016\)581978_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/581978/EPRS_BRI(2016)581978_EN.pdf)

finansiālajiem ieguvumiem, kādi iestātos, ja tie savus produktus varētu realizēt kā bioloģiski audzētus, un skaidrs rīcības modelis, lai pārplānotu savu saimniekošanu.

Visi iepriekš aplūkoti piemēri, rekomendācijas un nākotnes redzējums Nīcas novada lauksaimniecības jomas attīstībai īstenojami visveiksmīgāk situācijā, ja pašvaldība spēj veiksmīgi palīdzēt lauksaimniecības **uzņēmumu savstarpējās kooperācijas izveidē**. Informatīvs, organizatorisks, stratēģiski virzīts pašvaldības atbalsts uzņēmēju kopīgo aktivitāšu īstenošanā var veicināt Nīcas novada lauksaimniecības produktu eksportspēju.

Šeit lietderīga var būt sadarbība ar Liepājas biznesa inkubatoru, organizējot Nīcas novada vai kopīgi ar kaimiņu novadiem veidotas lauksaimniecības produktu izplatīšanas ķēžu attīstību.

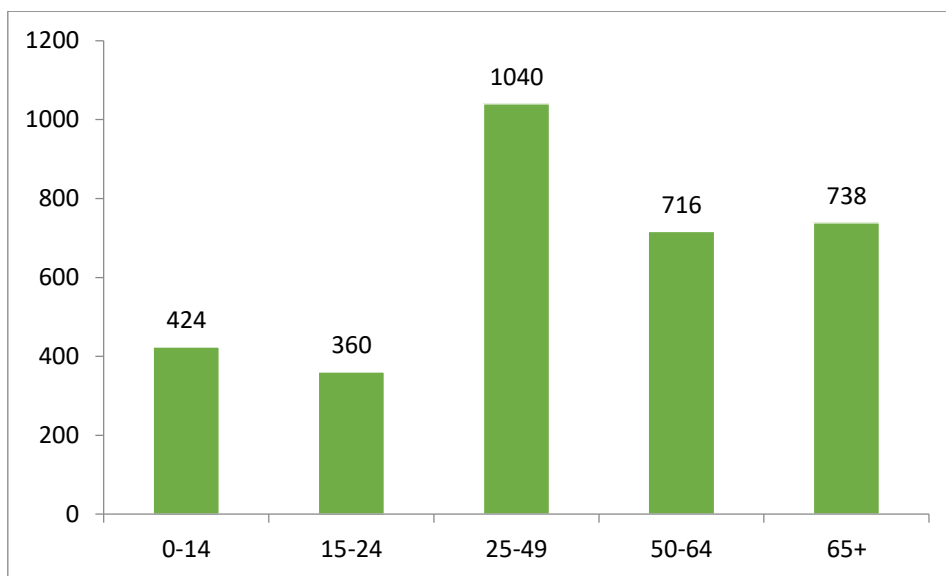
Būtiska problēma Nīcas novada attīstībā no novada uzņēmēju, kā arī pašvaldības pārstāvju puses definēta polderu teritoriju uzturēšana – to pļaušana šajā vietā esošā augstā ūdens līmeņa dēļ ir apgrūtināta, šeit ir apgrūtināta tradicionālo zāles pļaušanas tehnoloģiju izmantošana, tādēļ tie biežāk nekā citas teritorijas Nīcas novadā pakļauti aizaugšanas riskam. Nīcas novada pašvaldības deputātiem izskatīšanai nododama iniciatīva par nodokļu atlaisti vai finansiāla atbalsta piešķiršanu zālējumu lopu audzēšanas iniciatīvu atbalstam.

AMATNIECĪBA

Saskaņā ar Latvijas Amatniecības attīstības programmu, tieši mazpilsētas un Latvijas lauku reģioni nodarbinātības attīstībā var saņemt vispozitīvāko ieguvumu no amatniecības attīstības un popularizēšanas. Dažādu veidu amatniecības izstrādājumu radīšanā var iesaistīties gan seniori, gan skolēni savu mācību uzņēmumu izstrādes procesā, to - ir iespējams attīstīt kā savam pamatdarbam papildinošu ienākumu avotu.

Šāda, neliela apjoma ražošana var ļaut savu saimniecisko darbību uzsākt jaunajām māmiņām, kuras pēc bērna kopšanas atvaļinājuma beigām nav gatavas atgriezties darba tirgū, taču vēlas nodrošināt sev ienākumus. Maza mēroga individuālu pasūtījumu kokapstrāde, dabai draudzīgu materiālu tekstilizstrādājumu izgatavošana, neliela mēroga pārtikas pārstrāde (mājražošana), kā arī cita veida rokdarbi ir idejas, kuru īstenošanā var iesaistīties arī seniori. Šobrīd augstu aktualitāti sasniegusi sociālās uzņēmējdarbības ideja sniedz finansiālu atbalstu šādas uzņēmējdarbības uzsākšanai.

Ar pašvaldības stratēģiski sniegtu atbalstu iespējams nodrošināt aizsargājamo sabiedrības grupu (senioru, cilvēku ar īpašām vajadzībām, kā arī jauno māmiņu u.c. cilvēku) **iesaisti uzņēmējdarbībā**. Ņemot vērā ievērojamo senioru īpatsvaru (22% Nīcas novada iedzīvotāju ir vecumā virs 65 gadiem) no kopējā novada iedzīvotāju skaita (6.att), ir būtiski attīstīt šīs sabiedrības grupas spēju nodrošināt sev papildus ienākumus.

6. att. Nīcas novada iedzīvotāju skaits pa vecuma grupām 2016.gadā
Avots: CSP

Šobrīd novērojamā tendence pieaugt Tūrisma informācijas centra sadarbības partneru skaitam kalpo kā pozitīvs rādītājs mazās uzņēmējdarbības atbalstam Nīcas novadā. Lai arī Nīcas novadā šobrīd novērojami šādas virzības pirmsākumi un šobrīd tikai viens no amatniekiem, ar kuriem TIC izveidojusies sadarbība preču realizācijā, piedāvā tūristu grupām iespēju piedalīties aušanas procesā, līdzīga veida pozitīvs ieguvums vērojams lielā daļā Latvijas novadu.

Piemēram, šāda iespēja pieejama podnieku darbnīcā „Ceplī” Limbažu novadā, Jāņa Seiksta darbnīcā Madonas novadā un daudzos citos. Šīs ir vietas, kurās pašvaldības atbalsts amatnieku darinājumu tirdzniecībā veic amatniekiem būtisku popularizēšanas funkciju. Tādējādi pašvaldības atbalsts amatnieku preču tirdzniecībā var sniegt pozitīvu devumu arī tūrisma piedāvājuma attīstībā.

Individuālās nodarbinātības popularizēšanas un veicināšanas īstermiņa potenciāls lielu uzņēmumu ar daudzām darbavietām radīšanā ir neliels, taču šie cilvēki ar savu darbu spēs nodrošināt paši savu iztiku Nīcas novadā, nodrošinot teritorijas vitalitāti. Attīstot savu produktu un atrodot tam nepieciešamā apjoma noieta tirgus, šī individuālā nodarbinātība var nodrošināt iedzīvotāju skaita stabilizāciju un palielināt pašvaldības budžeta ieņēmumus.

Amatniecības attīstībā pašvaldības atbalstam jābūt koncentrētam divās galvenajās komponentēs – stratēģiskam informatīvajam atbalstam uzņēmējdarbības uzsākšanai un kopīgu jaunu tirgu apzināšanā.

Informatīvā sadaļa veicama, uzlabojot mājaslapā iekļauto informāciju uzņēmējdarbības uzsākšanai – tai ir jābūt pielāgotai Nīcas novada iedzīvotājiem un konkrētai mērķgrupai.

Ja mērķis ir palielināt senioru iesaisti amatniecībā, informācijai par saimnieciskās darbības reģistrēšanas kārtību, grāmatvedības uzskaites veikšanu, pieprasītākajiem amatniecības izstrādājumiem un izstrādājumu realizācijas ķēdi, kurā iesaistīties – jābūt pieejamai senioriem saprotamā valodā un vietās – piemēram, bibliotēkās vai sabiedriskajos centros.

Ja mērķis ir palielināt jauniešu iesaisti uzņēmējdarbībā, ir būtiski palīdzēt viņiem attīstīt profesionālās iemaņas, viņus informēt tieši šai grupai saprotamā valodā un veidā. Šīs informācijas sagatavošana un publicēšanas nodrošināšana veicama ikdienas pienākumu ietvaros, jomas atbildīgajiem darbiniekiem sadarbojoties ar novada sabiedrisko attiecību speciālistu un attīstības nodaļu.

Līdzīgi kā augkopības un lauksaimniecības produktu gadījumā, arī amatniecības produktu tirdzniecībai nepieciešama **kopīga platforma**. Pēc vietējās situācijas analīzes secināms, ka TIC jau šobrīd ir, uzsācis sadarbību ar atsevišķiem vietējiem amatniekiem, par kuru darinājumiem interesi izrāda katrs trešais TIC apmeklētājs.

Pašvaldības politikas prioritāte apdzīvojuma struktūras attīstībā ilgtermiņā vērsta uz iedzīvotāju piesaisti Nīcas novadam, radot daudzveidīgu un dažādām iedzīvotāju interesēm atbilstošu dzīves vidi un veicinot darba iespējas novadā. Individuālā nodarbinātība, amatniecības un citu saistītu preču ražošana un pakalpojumu sniegšana rada preces un produktus ar lielu pievienoto vērtību, šīs jomas attīstībai sniedzot virkni pozitīvu blakus ietekmju Nīcas novada attīstībā.

Būtiski ir nodrošināt vietējo amatnieku darinājumu klātbūtni elektroniskos resursos, padarot iespējamu šo preču piegādi ne tikai visā Latvijā, bet arī ārzemēs. Būtiska ir mērķtiecīga Nīcas novada amatnieku darinājumu eksponēšana internetā, nodrošinot apmācības par interneta tirdzniecības platformu izmantošanu un to priekšrocībām. Tādējādi, piemēram, caur TIC dalību tūrisma izstādēs ne tikai tiktu nodrošināta informācija par Nīcas novada apskates objektiem, bet vienlaikus popularizētu amatnieku izstrādājumus, kuru nogādāšana ir iespējama uz jebkuru pasaules vietu.

ZIVSAIMNIECĪBA

Nīcas novads kā piejūras novads kultūrvēsturiski ir ļoti saistīts ar zivsaimniecību, 2016.gadā saimniecisko darbību zvejniecības un zivju apstrādes jomā Nīcas novadā īstenoja četri lielākie uzņēmumi – SIA „Piejūra” (apgrozījums 3 054 957 EUR), SIA „Agm-V” (apgrozījums 91 059 EUR), kā arī SIA „Sāmenis” (apgrozījums 56 625 EUR) un SIA „JUTA S” (apgrozījums 8 617 EUR).

Saskaņā ar Zemkopības ministrijas sniegto informāciju⁴, nodarbināto skaitam zivsaimniecības nozarē ir tendence samazināties – nodarbināto skaits zivju apstrādē laika posmā no 2013.gada līdz 2015.gadam samazinājies no 6072 līdz 4190 cilvēkiem, šajā pašā laika posmā akvakultūrā (samazinājums no 365 uz 317) un zvejniecībā (samazinājums no 701 uz 652) nodarbināto skaitam piedzīvojot nelielu samazinājumu.

Straujā tendence samazināties tradicionālā zivju apstrādē nodarbināto skaitam uzsver inovatīvu jūras produktu izmantošanas būtisko nozīmi, plānojot zivsaimniecības attīstību Nīcas novadā, tādējādi radot maksimālu pievienoto vērtību no jūras iegūstamajiem resursiem. Liepājas rajona partnerības administrētais **atbalsts zivsaimniecības nozares attīstībai un uzņēmējdarbības dažādošanai piekrastē** ir būtisks resurss, kura izmantošana var veicināt zivsaimniecības jomas attīstību.

⁴

http://www.laukutikls.lv/sites/laukutikls.lv/files/article_attachments/normunds_riekstins_0.pdf

TŪRISMS UN REKREĀCIJA

Nīcas novada viesi vienmēr vēlēties ne tikai redzēt, bet arī piedzīvot ūdeni, tādēļ pašvaldībai jāveic mērķtiecīgas investīcijas vietējo iedzīvotāju un tūristu koncentrēšanās vietās ūdenstilpju tuvumā, nodrošinot pietiekamu auto novietošanas iespēju, uzstādot labiekārtojuma elementus (soliņi, norādes u.c.). Plānojot infrastruktūras uzlabojumus, būtiski ņemt vērā tās potenciālos izmantotājus, kā piemēru minot piestātņu izveidi laivu nomu vajadzībām.

Pašvaldības uzdevums ir ieplānot šādu **piestātņu izveidi stratēģiski nozīmīgās vietās, taču, pirms to izveides uzsākšanas, ir jābūt konkrēti zināmiem to izmantotājiem**. Pretējā gadījumā pašvaldības investīcijas nesniegs vēlamo rezultātu.

Paralēli naktsmītņu un ēdināšanas uzņēmumu attīstībai, ja tas nenotiek tirgus situācijas ietekmē, pašvaldībai jāstrādā pie arvien plašākas vietējo dabas resursu izmantošanas piedāvāšanas rekreatīvai izmantošanai. Pašvaldība var veicināt dabas infrastruktūras būvniecību, proaktīvi izglītojot uzņēmējus par uzņēmējdarbības attīstībai pieejamām ārējā finansējuma saņemšanas iespējām, tādējādi uzlabojot komunikāciju, kā arī un līdzfinansējot biedrību aktivitātes dabas infrastruktūras izveidē.

- Pašvaldībai jāplāno tieši ieguldījumi uzņēmējiem kopīgu mārketinga pasākumu īstenošanā, lai veicinātu uzņēmēju savstarpējo sadarbību ar mērķi tiem veidot savstarpēji papildinošus tūrisma pakalpojumus.
- Lai arī vasaras sezonā Nīcas novads kā pie jūras esoša teritorija tūrisma uzņēmējiem ir ļoti aktīvs periods, līdz ar rudens sākumu tūristu pieplūdums strauji samazinās. Šajā periodā finansiāli pamatoti var būt izmantot tuvumā esošās Liepājas publisko aktivitāšu nodrošinātās priekšrocības. Liepājas tuvums ar tās regulāro kultūras pasākumu programmu rada regulāru pieprasījumu pēc naktsmītnēm – ārpus aktīvās tūrisma sezonas Nīcas novadam kā naktsmītņu īpašniekus vienojošam lielumam ir jāprot sevi pozicionēt kā izcilu vietu nakšņošanai ar dabā īstenojamām aktivitātēm pasākuma norisei sekojošajās dienās, radot kopīgu nedēļas nogales atpūtas komplektu.

Būtiski ir veidot reģionālu sadarbību ar kaimiņu pašvaldībām tūrisma jomas attīstībā – lai Nīcas novada tūrisma piedāvājums būtu daļa no reģiona kopējā piedāvājuma un potenciālos ceļotājus kopīgiem spēkiem izdotos reģionā noturēt ilgāk. Sagatavotajiem tūrisma maršrutiem nav prioritāri jābūt drukātu materiālu formā – tie var būt veidoti vienkārši, uz GoogleMaps bāzes un pieejami lejupielādei internetā. Būtiski ir informēt novada viesus un vietējos iedzīvotājus par šādas informācijas esamību un veicināt tās izmantošanu.

Tūrisma jomas attīstībā ir jāņem vērā Nīcas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā iekļauto Nīcas novada teritoriālo dalījumu:

- Piekrastes teritoriju starp Pērkoni un Grīnvaltiem ir lietderīgi attīstīt kā **aktīvās atpūtas teritoriju**, tajā attīstot dažādus ūdenssporta veidus – kaitošanu, vizināšanos ar ūdens motocikliem, veikbordu, niršanu, SUP un laivu nomu, kā arī citas saistītās aktivitātes. Šo aktivitāšu īstenošanai nepieciešamās atbalsta infrastruktūras izveides plānošanas procesā iesaistīt ieinteresētos uzņēmumus, biedrības un vietējo sabiedrību, identificējot prioritārās vietas un nepieciešamās infrastruktūras viedus.

- Bernātu teritorija ir piemērota labsajūtas un rekreācijas pakalpojumu attīstīšanai, tajos iekļaujot dabas resursu rekreatīvu izmantošanu (nūjošanas maršruti, dažādu garumu pastaigu un skriešanas maršruti, gida pavadībā un individuāli veicami dabas izziņas pārgājieni ģimenēm un citi). Šo rekreācijas pakalpojumu attīstīšana varētu būt viens no **pašvaldības prioritāri atbalstāmajām** aktivitātēm, uzņēmējdarbības uzsākšanai šo mērķu īstenošanā sniedzot finansiālu atbalstu grantu konkursa veidā.
- Jūrmalciemā attīstāmas tūrisma aktivitātes, kuru fokuss ir zvejniecības tradīcijas – aktīvās tūrisma sezonas laikā naksmītnu īpašnieki, ar TIC vadītājas organizatorisku un informatīvu atbalstu, var veidot veiksmīgu sadarbību ar vietējiem tūrisma pakalpojumu sniedzējiem – dabas gidiem, biedrībām, kuras organizē ar kultūrvēstures izziņu saistītas un citas aktivitātes. Uzņēmēju kooperēšanās, koncentrējoties uz tūrisma sezonas pagarināšanu, var dot vērtīgu summāro ieguvumu. Īstenojot sadarbību starp vietējiem tūrisma gidiem, naksmītnu īpašniekiem, ēdinātājiem un TIC, dabas izziņas pārgājienu ģimenēm ar bērniem var būt pieprasīta aktivitāte kā rudens, tā arī pavasara nedēļas nogalēm.
- Liepājas ezera un Papes teritorijās, kas ir nozīmīgas dabas aizsardzības un putnu migrēšanas un ligzdošanas vietas, nodrošinot skaidru loģistikas plānu (auto novietošana, dažādu garumu marķēti pārgājienu/pastaigu maršruti) var būt nozīmīgs papildinājums Nīcas novada naksmītnu piedāvājuma konkurētspējā.
- Nīcā kā novada centrā un viena no novada kultūrvēsturiski nozīmīgākajiem objektiem – tautastērpa - izcelsmes vietā, biedrībām ar pašvaldības atbalstu rekomendējams turpināt attīstīt plānus, kas saistīti ar kultūrvēsturiskā mantojuma izziņas centra attīstību. To veidojot, ir būtiski ieplānot apmeklētājiem iespēju ne tikai pielaikot un iznomāt tautastērpu, bet arī viesiem piedāvāt kādas tautastērpa detaļas izgatavošanas darbnīcu, kā arī iespēju iegādāties vai pasūtīt tautastērpu.

Nozīmīga ir pašvaldības loma **elektroniskas tūrisma informācijas platformas** izveide Nīcas novadam – vieta, kurā apkopot visas novada naksmītnes, attēlot apskates objektus un izvietot elektroniskā formā pieejamu informāciju par tūrisma objektiem u.c. aktualitātēm. Šādas vietnes izveide, informācijas apkopošana un tūrisma uzņēmēju katalogizēšana mājas lapā ir neatsverams ieguvums novada uzņēmējiem, jo uz vietotas platformas apvieno visus jomas uzņēmējus un saistīto nozaru pārstāvjus, nodrošinot tiem būtisku publicitāti un klātbūtni elektroniskajos resursos. Tieši vietēja līmeņa informācijas resursi spēj nodrošināt visizsmēļošāko un aktuālāko informāciju, jo apraksta vietas, piedāvājumus un uzņēmējus visplašāk.

Ārkārtīgi svarīgi ir aktuālu un kvalitatīvu ar Nīcas novada tūrisma jomas iespējām saistīto informāciju nodrošināt gan elektroniskajos, gan drukātajos, kā arī vidē izvietotajos (informatīvie stendi) reģionālajos resursos, taču ir nepieciešama pašvaldības izveidota elektroniska vietne, kurā šī informācija būtu visizsmēļošākā. Potenciālais novada viesis plaša mēroga informācijas avotos atradīs virzienu un gūs impulsu doties Nīcas novada virzienā, un viņa nākamais solis būs uzmeklēt jau detalizētāku informāciju. Šīs informācijas sagatavošana, uzturēšana, strukturēšana arī ir nozīmīgs pašvaldības atbalsts tūrisma jomas attīstībā un izaugsmei.